

PROPONTICA

— Uluslararası Propontis Arkeoloji Dergisi —
International Journal of Propontic Archaeology

Cilt/Volume: 2 Sayı/Number: 3 Yıl/Year: 2024 Mart/March

e-ISSN: 2980-132X

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

PROPONTICA

ULUSLARARASI PROPONTİS ARKEOLOJİSİ
DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF PROPONTIC
ARCHAEOLOGY

e-ISSN: 2980-132X

Volume/Cilt: 2 Issue/Sayı: 3

Mart/March 2024

Samsun

Amaç ve Kapsam

Antik Çağ'da Marmara Denizi'nin isminden esinlenerek Marmara Denizi (=Propontis) Propontica olarak adlandırdığımız dergimizin amacı, ağırlıklı olarak Marmara Denizi (=Propontis) olmak üzere Trakya, Akdeniz ve Karadeniz kültürlerinin Prehistorik Çağlardan Geç Antik Çağ sonuna kadar olan zaman dilimini konu alan; Prehistorya, Protohistorya, Klasik Arkeoloji, Sualtı Arkeolojisi, Eski Çağ Dilleri ve Kültürleri, Eskiçağ Tarihi, Erken Hristiyanlık ve Bizans Sanatı, Numismatik, Antropoloji, Arkeometri ve Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım alanlarında yazılmış özgün sonuçlar içeren bilimsel makaleleri akademi dünyasının ilgisine sunmaktır.

Uluslararası Propontis Arkeolojisi Dergisi, Mart ve Eylül aylarında olmak üzere yılda iki sayı olarak yayınlanmakta olup Türkçe ve İngilizce yazılmış, alanına yenilik getiren, özgün ve nitelikli, kendi alanında bir boşluğu dolduracak, yeni yaklaşımlar ya da öneriler sunan, bilimsel bir yöntemle ele alınan çalışmalara veya daha önce yayımlanmış çalışmalarını değerlendiren, bu konuda yeni görüşler sunan makalelere yer veren uluslararası hakemli bir dergidir.

Yayın dili Türkçe ve İngilizcedir.

Aim and Scope

The International Journal of Propontic Archeology, deriving its name from the Sea of Marmara (Propontis), aims to bring scientific articles to the attention of the academic sphere whose focus will mainly be on the cultures around the Sea of Marmara together with others from the Thrace, Mediterranean and the Black Sea basins. To do so, it welcomes any paper written on the subjects of Protohistory, Classical Archaeology, Underwater Archaeology, Ancient Languages and Cultures, Ancient History, Early Christian and Byzantine Art, Numismatics, Anthropology, Archeometry and Conservation and Restoration of Cultural Properties and spanning periodically from the Prehistoric Ages to the end of Late Antiquity.

The International Journal of Propontic Archeology is an international peer-reviewed journal that is published twice a year in March and September. It accepts original and qualified articles, either written in Turkish or English, that promise to bring innovation to its field or fill a gap in its field, offer new approaches or recommendations, evaluate studies addressed with a scientific method or offer new insights into previously published studies.

Articles are published in Turkish and English.

PROPONTICA
ULUSLARARASI PROPONTİS
ARKEOLOJİ DERGİSİ
e-ISSN: 2980-132X
2024 Cilt: 2 Sayı: 3

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Adına Sahibi /
Owner on behalf of
Ondokuz Mayıs University
Prof. Dr. Yavuz ÜNAL
Rektör/Rector

Baş Editör/Chief Editor
Prof. Dr. Vedat KELEŞ

Editörler/Editors
Prof. Dr. Askold IVANTCHIK
Doç. Dr. Kasım OYARÇIN
Dr. Alper YILMAZ
Dr. Soner ÖZMEN

Alan Editörleri/Field Editors
Doç. Dr. Kasım OYARÇIN
(Numismatik)
Doç. Dr. Hasan KASAPÖĞLU
(Ölü Kültü)
Dr. Alper YILMAZ
(Anadolu Mimarisi)
Dr. Büşra Elif KASAPÖĞLU
(Roma Seramiği)
Dr. Soner ÖZMEN
(Metal Eserler)
Arş. Gör. Zeynep YILMAZ
(Koruma/Onarım)

PROPONTICA
INTERNATIONAL JOURNAL OF
PROPONTIC ARCHAEOLOGY
e-ISSN: 2980-132X
2024 Volume: 2 Issue: 3

İngilizce Dil Editörleri /
English Language Editors
Doç. Dr. Hazar KABA
Öğr. Gör. Birol KURT

Türkçe Dil Editörü /
Turkish Language Editor
Doç. Dr. Ömer SARAÇ

Mizanpaj/Layout
OMÜ Yayın Koordinatörlüğü

Mizanpaj Editörleri/Layout Editors
Kismet AYDIN
Özlem TEKİNER
Gülbeyaz BOZKURT

Kapak Tasarımı/Cover Design
Hasan ÖZTÜRK

Kapak Görseli/Cover Image
Parion Yamaç Hamamı'ndan Metal Kandil

Yayın Yeri ve Tarihi/Publication Place and
Date
Samsun, Mart/March 2024

Yazışma Adresi/Corresponding Adress

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Arkeoloji Bölümü,
Kurupelit Kampüsü, Atakum/SAMSUN

Tel: 0 (362) 312 19 19 **Fax:** 0 (362) 457 60 81

e-mail: proponticajournal@omu.edu.tr **web:** <https://dergipark.org.tr/tr/pub/propontica>

Yayın Yeri ve Tarihi/Publication Place and Date: Samsun, Mart/March 2024

Dergide yayınlanan yazıların her türlü içerik sorumluluğu yazarlara aittir. Yazılar, yayıncı kuruluşun izni olmadan kısmen veya tamamen bir başka yerde yayınlanamaz.

YAYIN DANIŞMA KURULU/**PUBLICATION ADVISORY BOARD**

Prof. Dr. Ahmet Tolga TEK
Anadolu Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Ahmet YARAŞ
Trakya Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Andreas KULZER
Austrian Academy of Sciences/AVUSTURYA

Prof. Dr. Annalisa POLOSA
Sapienza Üniversitesi di Roma/İTALYA

Prof. Dr. Ayşe ÇAYLAK TÜRKER
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/
TÜRKİYE

Prof. Dr. Ayşe Emel ERTEN
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi/
TÜRKİYE

Prof. Dr. Aytekin BÜYÜKÖZER
Selçuk Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Billur TEKKÖK KARAÖZ
Başkent Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Ceren ÜNAL Celal
Bayar Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Cevat BAŞARAN
Atatürk Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Charles Brian ROSE
University of Pennsylvania/ABD

Prof. Dr. Dinçer Savaş LENGER Akdeniz
Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Dominique Selin TEZGÖR KASSAB
Bilkent Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Erdoğan ASLAN
Selçuk Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Erhan ÖZTEPE
Ankara Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Felix PIRSON
Alman Arkeoloji Enstitüsü/TÜRKİYE

Prof. Dr. Gürcan POLAT
Ege Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Halime HÜRYILMAZ
Hacettepe Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. İbrahim Hakan MERT
Uludağ Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Kaan İREN
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Koray KONUK
Université Bordeaux Montaigne/FRANSA

Prof. Dr. Marijana RICL
University of Belgrade/SIRBİSTAN

Prof. Dr. Mehmet Nezih AYTAÇLAR
Ege Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Mehmet ÖZDOĞAN
İstanbul Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Mehmet TEKOC AK
Selçuk Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Michel AMANDRY
Bibliothèque Nationale de France/
FRANSA

Prof. Dr. Mustafa Hamdi SAYAR
İstanbul Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN
Uludağ Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Nurettin ARSLAN
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/
TÜRKİYE

Prof. Dr. Owen DOONAN
California State University/ABD

Prof. Dr. Reyhan KÖRPE
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/
TÜRKİYE

Prof. Dr. Rüstem ASLAN
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/
TÜRKİYE

Prof. Dr. Selene PSOMA
National & Kapodistrian University of
Athens/YUNANİSTAN

Prof. Dr. Şengül AYDINGÜN
Kocaeli Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Turan TAKAOĞLU
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/
TÜRKİYE

Prof. Dr. Zeliha DEMİREL GÖKALP
Anadolu Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Zeliha GİDER BÜYÜKÖZER
Selçuk Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Zeynep ÇİZMELİ ÖĞÜN
Ankara Üniversitesi/TÜRKİYE

Prof. Dr. Zeynep ERDEM
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi/
TÜRKİYE

Prof. Dr. Zeynep Sencan ALTINOLUK
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/
TÜRKİYE

Doç. Dr. Ahmet BİLİR
Düzce Üniversitesi/TÜRKİYE

Doç. Dr. Akın TEMÜR
Ondokuz Mayıs Üniversitesi/TÜRKİYE

Doç. Dr. Aliye EROL
İstanbul Üniversitesi/TÜRKİYE

Assoc. Prof. Andrei GANDILA
University of Alabama/ABD

Doç. Dr. Atila TÜRKER
Ondokuz Mayıs Üniversitesi/TÜRKİYE

Doç. Dr. Davut KAPLAN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi/TÜRKİYE

Doç. Dr. Ergün KARACA
Trakya Üniversitesi/TÜRKİYE

Doç. Dr. Ersin ÇELİKBAŞ
Karabük Üniversitesi/TÜRKİYE

Assoc. Prof. Franck PRETEUX
Université Paris-Sorbonne/FRANSA

Doç. Dr. Göksel SAZCI
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/
TÜRKİYE

Doç. Dr. Hüseyin KÖKER
Süleyman Demirel Üniversitesi/TÜRKİYE

Assoc. Prof. Martin GYUZELEV
Assen Zlatarov University/BULGARİSTAN

Doç. Dr. Mustafa Tolga ÇIRAK
Hitit Üniversitesi/TÜRKİYE

Doç. Dr. Okay PEKŞEN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi/TÜRKİYE

Assoc. Prof. Roman STOYANOV
HSE University/RUSYA

Assoc. Prof. Toshio SPIRIDONOV
Bulgarian Academy of Sciences/BULGARİSTAN

Doç. Dr. Volkan YILDIZ
Manisa Celal Bayar Üniversitesi/TÜRKİYE

Doç. Dr. Yasemin POLAT
Ege Üniversitesi/TÜRKİYE

Doç. Dr. Yavuz YEĞİN
Ardahan Üniversitesi/TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Ayla BAŞ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi/TÜRKİYE

Dr. Öğr. Üyesi Erdinç BURULDAĞ
Çankırı Karatekin Üniversitesi/TÜRKİYE

Assist. Prof. Petya ILIEVA
Institute for Balkan Studies and Center of
Thracology Bulgarian Academy of Sciences/
BULGARİSTAN

Dr. Aneurin ELLIS EVANS
Oxford University/BİRLEŞİK KRALLIK

Dr. Antonio CORSO
Society for Messenian Archaeological
Studies/YUNANİSTAN

Dr. Dora KATSONOPOULOU
Cornell University/ABD

Dr. Eleni LIANTA
University of Oxford/BİRLEŞİK KRALLIK

Dr. François de CALLATAY
Royal Library of Belgium/BELÇİKA

Dr. Hubertus MANDERSCHEID
Bağımsız Araştırmacı/ALMANYA

Dr. Klaus BELKE
Austrian Academy of Sciences/AVUSTURYA

Dr. Mikhail TRIESTER
Berlin Frei University/ALMANYA

Dr. Murat ÖZYILDIRIM
Mersin Üniversitesi/TÜRKİYE

Dr. Nicholas J. MOLINARI
Salve Regina University/ABD

Dr. Philipp PILHOFER
Rostock Universtiy/ALMANYA

Dr. Vladimir STOLBA
Staatliche Museen zu Berlin/ALMANYA

SAYI HAKEMLERİ/

REFEREES OF THE ISSUE

Prof. Dr. Billur TEKKÖK KARAÖZ
Başkent Üniversitesi

Prof. Dr. Latife SUMMERER
Arkin Yaratıcı Sanatlar ve Tasarım Üniversitesi

Doç. Dr. Ersin ÇELİKBAŞ
Karabük Üniversitesi

Doç. Dr. Harun OY
Ordu Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet Ali YILMAZ
Uşak Üniversitesi

Doç. Dr. Mevlüt ELİÜŞÜK
Karabük Üniversitesi

Doç. Dr. Namık KILIÇ
İstanbul Üniversitesi

Doç. Dr. Volkan YILDIZ
Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Doç. Dr. Yavuz YEĞİN
Ardahan Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Canan ÖZBİL
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Onur Sadık KARAKUŞ
Düzce Üniversitesi

Dr. Ertaç YILDIRIM
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Dr. Ian Donald MACLEOD
Western Australian Museum

Dr. Murat ÖZYILDIRIM
Mersin Üniversitesi

Dr. Nicholas J. MOLINARI
Salve Regina University

Dr. Vladimir STOLBA
Staatliche Museen zu Berlin

EDİTÖR NOTU

Çanakkale; stratejik önemi, tarihi, kültürü ve sosyal değerleriyle kadim Anadolu kültürünün en önemli halkalarından biridir. Bu zengin tarih ve kahramanlık kokan topraklarda Parion kazıları olarak 2005 yılında başlayan serüvenimiz Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Türk Tarih Kurumu, Ondokuz Mayıs Üniversitesi ve İÇDAŞ AŞ'nin katkılarıyla geçen 20 yıl içerisinde interdisipliner çalışma sistemi, alt yapısı ve yetmiş kaliteli insan gücüyle günümüzde ülkemizin en üretken bilimsel çalışmalarından birine dönüşmüştür. Bu bilimsel üretkenliğin en önemli halkalarından biri de üçüncü sayısını bilim dünyasına sunacağımız "Propontica" dergisidir. Ağırıklı olarak Propontis (=Marmara Denizi) çevresi olmak üzere Trakya, Akdeniz ve Karadeniz bölgelerinde yer alan kültürlerle ait arkeoloji, kültürel miras, arkeometri, kültür varlıklarını koruma, antropoloji, numismatik ve eski çağ tarihi konularında özgün çalışmaları kabul ettiğimiz Propontica dergisinin, alanında yerli ve yabancı saygın bilim insanlarından oluşan yayın kurulu ve editörleri, bilimsel kriterlerden ödün vermeyen ilkesel bakışı ve çok titiz bir şekilde işletilen kör hakemlik sistemi ile alanına ciddi bir katkı sağlayacağına ve her sayıda artan bir çalışma sayısına ulaşacağına yürekten inanıyoruz. Disiplinli bir ekip çalışmasıyla üçüncü sayısını yayınlayacağımız Propontica dergisinin yayın aşamasına gelmesinde büyük katkıları olan editörlerimize, yayın danışma kurulumuza, üçüncü sayımıza değerli çalışmalarıyla katkı sunan yerli ve yabancı bilim insanlarına ve yoğun mesailer arasında bile dergimizin üçüncü sayısına gönderilen çalışmaları titizlikle değerlendiren hakemlerimize sonsuz teşekkürlerimizi sunarız. Propontica dergisi olarak her biri alanına katkı sunacak özgün çalışmalar ile nice sayılara ulaşmak umudu ve kararlılığıyla...

Prof. Dr. Vedat KELEŞ
Editör

FROM THE EDITOR

Çanakkale is one of the most important links of ancient Anatolian culture with its strategic importance, history, culture, and social values. Our adventure, which started in 2005 with Parion excavations in this rich, historical, and heroic land, has turned into one of the most productive scientific studies of today's Türkiye with its interdisciplinary working system, infrastructure, and trained and qualified workforce thanks to the contributions of the Ministry of Culture and Tourism General Directorate of Cultural Heritage and Museums, Turkish Historical Society, Ondokuz Mayıs University and İÇDAŞ AŞ in the last 19 years. The journal "Propontica" constitutes a most critical aspect of this scientific productivity. Its third issue will soon be presented to the scientific world. We will accept original studies on archaeology, cultural heritage, archaeometry, cultural heritage conservation, anthropology, numismatics, and ancient history of the cultures in Thrace, the Mediterranean, and the Black Sea regions, mainly around Propontis (= Marmara Sea). We sincerely believe that it will make a serious contribution to the field and will reach an increasing number of studies in each issue with its editorial board and editors consisting of respected local and foreign scientists in the field, its principled approach that does not compromise scientific criteria, and meticulous blind refereeing system. Endless thanks to our editors and editorial board, who contributed significantly to the publication of the third issue of Propontica with disciplined teamwork; to the Turkish and international scientists who contributed to our third issue with their invaluable studies; and to our referees who meticulously evaluated the studies even during their busy work hours. With the hope and determination to publish many more issues with original studies, each to contribute to the field...

Prof. Dr. Vedat KELEŞ
Editor

İÇİNDEKİLER

Araştırma Makalesi/Research Article

Larisa (Aeolis) Akropolü'ndeki Geç Arkaik Surlarda Batı Anadolu'nun Tunç ve Demir Çağları'ndan İzler 1-26

Traces of Western Anatolian Bronze and Iron Ages on the Late Archaic Circuit of Larisa Acropolis (Aeolis)

Ertunç DENKTAŞ

An Unnoticed Copy of Praxiteles' Eros At Parion From Salamis on Cyprus. . . . 27-34

Kıbrıs'ta Salamis'ten Praxiteles'in Parion'daki Eros'unun Dikkate Alınmayan Bir Kopyası

Antonio CORSO

Geç Antik Çağ'da Paganizmden Hristiyanlığa Ölüm Algısı 35-54

The Perception of Death From Paganism to Christianity in Late Antiquity

Güzin BİLİR

2018 Yılı Parion Yamaç Hamamı Kazılarında Bulunan Metal Eserler 55-110

2018 Metal Finds From Slope Bath in Parion

Sümeyya MURATOĞLU

Purses of Mithridates' Mercenaries From The Cimmerian Bosphorus. 111-132

Mithridates'in Kimmer Bosphoruslu Paralı Askerlerinin Para Keseleri

Mikhail ABRAMZON

Desalination of Underwater Ceramic Cultural Heritage: The Example of Kerpe Underwater Excavation 133-146

Sualtı Seramik Kültür Varlıklarında Tuzdan Arındırma: Kerpe Sualtı Kazıları Örneği

Hiranur GÜLTEKİN, Serkan GEDÜK

Anadolu'daki Roma Dönemi Seramik Fırınları Üzerine Bir Değerlendirme . . 147-176

An Evaluation on Roman Period Pottery Kilns in Anatolia

Elvan GEZER, Aynur CİVELEK